

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 15019
Tarih : 19.11.2025

10/3378

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Küresel bir sorun haline gelen çocukların suça sürüklenmesinin/kanunla ihtilaflı hale gelmesinin altında küresel kimi nedenlerin olmasının yanı sıra Türkiye'deki durum, kimi özgünlükler barındırmaktadır. Mezkûr olgu üzerine düşünmenin ve çocuk odaklı politikalar belirlenmesinin aciliyeti önümüzde dururken salt cezalandırma/hapsetme odaklı yaklaşımların benimsenmesi çocuk haklarının temelden reddiyesi anlamına gelmektedir. Ceza adalet sistemi içerisinde çocukların durumunun tüm yönleriyle araştırılması ve çocuk odaklı, bütüncül, bağlayıcı bir çocuk koruma kanununun inşası yolunda çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'nci, İçtüzüğü'nün 104'ncü ve 105'nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin de taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ile Pekin Kurallarında, özgürlükten yoksun bırakmanın çocuklar için son çare ve en kısa süreyle başvurulacak yöntem olması, bunun yerine ise eğitim, rehabilitasyon gibi araçlarla birlikte çocukların toplumla bağlarını kuvvetlendirmeye dönük politikaların yaşama geçirilmesi gerekliliğı belirtilmesine rağmen, Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün Kasım 2025 verilerine göre, Türkiye'de 4682 çocuk hapsedilmiş durumdadır.

Konuya dair düzenli, nitelikli verilerin toplum ile paylaşılmamasına karşın çocuk ve gençlik hapisanelerinin toplam kapasitesinin 3000, eğitimevlerinin toplam kapasitesinin ise 500 civarında olduğı bilinmektedir. Yetişkin hapisanelerinde de çocuk koğuşlarının bulunduğı bilgisi hesaba katıldığında, 1500 civarında çocuğun yetişkin hapisanelerinde tutulduğı görülmektedir. Bu veriler, çocukların suç ile ilişkilenmesinin veya kanun ile ihtilaflı hale getirilmesinin salt cezalandırma usulüyle ile “yönetilmeye” çalışıldığının açık göstergesidir. Ancak hapsetme odaklı politikalar neticesinde çocukların “suç” olgusuyla tekrarlı ilişkilenmesi arasında bir doğru orantı olduğı, yapılan birçok araştırmaya göre sabittir. Zira sanık odaklı, cezalandırıcı yaklaşımın bir sonucu olarak çocuklar, hapisanelerde istismar, fiziksel/psikolojik şiddet gibi suçların mağduru olur iken diğer yandan ise, suç örgütleriyle ilişkilenmelerine zemin hazırlandığı için, “fail” pozisyonuna geçebilmektedir.

Türkiye'de çocuklar için bütüncül bir yargılama usul kanunun bulunmaması, Çocuk Koruma Kanunu'nun yalnızca “tavsiyelerden” oluşan bir metin niteliğinde olması, çocukları ilgilendiren hususların torba yasalar içerisinde, çocuk odaklı yaklaşımdan son derece uzak şekilde düzenlenmesi, çocukların ceza adalet ve ceza infaz sisteminde yetişkinlerle “çarpık” bir şekilde eşitlenmesine neden olmaktadır.

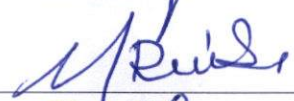
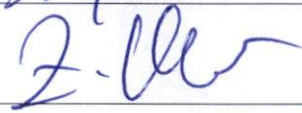
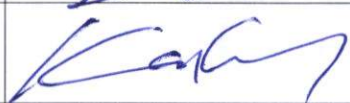
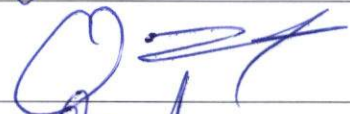
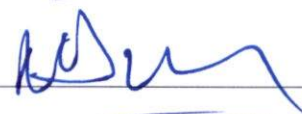
İktidarın, kamuoyunda yoğun tartışmalar yaratan, birçoğı acılarla da dolu olan, vakaları adeta bir “fırsata” çevirmeye ve bir illüzyon yaratmaya çabaladığı ile sıkça karşılaşılmaktadır. Bu vesileyle çocukların suç ile ilişkilenmesinin önündeki sistemik nedenlerin görmezden gelinmesiyle salt zahiri olana karşı bir kavgaya girerek, “etkin mücadele” edildiğı belirtilmektedir. Halbuki çocukların suça sürüklenmesi de, toplumsal yaşamın her zerresinde görülen kriz ve kaos hali de, iktidarın normsuzluğu yeni bir norm haline getirdiğı mevcut yönetsel akıldan azade değildir.

Neoliberal politikaları düstür edinen iktidarın finansallaşma, mülksüzleştirme yönlü pratiklerinin bir nevi sonucu olan eğitimin niteliğinin düş(ürül)mesi ve tüm bunların neticesi olarak işsizlik, yoksulluk, kimliksizleştirme ve geleceksizleştirme hesaba katılmadan atılacak her adım, suçla değil çocuklarla mücadele etmek anlamına gelecektir.

Çocuk tanımının dahi revize edilmeye çalışıldığı olası teklifler, çocuk haklarının temelden reddiyesi anlamına gelmektedir. Zira “18 yaşına kadar herkes çocuktur” prensibi toplumsal, kültürel, biyolojik, psikolojik ve pedagojik ilkelerin bir gereği olmasının yanı sıra uluslararası yükümlülükler arasındadır. Bilindiği üzere Pekin Sözleşmesinde de çocuk “mevcut hukuk sistemi içerisinde işleyebileceği bir suçtan ötürü, kendisine yetişkinlerden farklı davranılması gereken kişidir” şeklinde tariflenmektedir.

Çocuk haklarını yok sayan tüm olası planların aksine ceza adalet sistemi içerisinde çocuklara dönük “koruma-önleme-onarma” üçlüsünün merkeze alındığı bir çerçeveye hareket edilmesi, etkin bir çocuk koruma sisteminin inşa edilmesi gerekmektedir. Demokratik toplum inşasının da gereği olarak toplumun katılımının kritik bir yer işgal ettiği bu hususta, mağdur merkezli yaklaşımın benimsenmesi, çocuğun sorumluluk almasının altyapısının oluşturulması, zararın onarımı ve yeniden entegrasyonun koşullarının oluşturulması gerekmektedir.

Tüm bunlar ışığında çocukların suç ile ilişkilendirilmesinin/suçta sürüklenmesinin altında yatan yapısal nedenlerin tespit edilmesi, çocuk odaklı bir adalet sisteminin tesis edilmesine dönük gerekli düzenlemelerin yapılması için Meclis araştırması açılması elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	